

بنگلادش؛ پیشرو در توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط

در کشورهای در حال توسعه به طور کلی این دیدگاه مشترک وجود دارد که این نوع کسب و کارها سبب توسعه اشتغالزایی غیرمتمرکز و افزایش تولید می‌شود. در کشور بنگلادش، بنگاه‌های کوچک و متوسط ۸۰ درصد اشتغال صنعتی را به خود اختصاص داده‌اند و بیش از ۹۰ درصد واحدهای صنعتی واحدهایی هستند که در طبقه بندی کسب و کارهای کوچک و متوسط قرار می‌گیرند. اما پیاده سازی مدل کسب و کار SMEها به طور کامل به مولفه‌های مختلفی بستگی دارد. هم راستایی سیاست بنگاه با سیاست گذاری‌های کلان کشور و اتخاذ استراتژی‌های ارتقای بهره‌وری اقتصادی از جمله این مولفه‌هاست.

صلاح الدین احمد از جمله کسانی بود که در بنگلادش تحقیقات گسترده‌ای را در زمینه نحوه گسترش مدل کسب و کار بنگاه‌های کوچک و متوسط انجام داد. در این بررسی‌ها مشخص شد، انعطاف پذیری قوانین و رفع محدودیت‌های قانونی و اداری عمده بحث‌های چالش برانگیز در توسعه این مدل کسب و کار است.

در حال حاضر در بنگلادش SMEها نقش قابل توجهی را در توسعه اقتصادی کشور به عهده دارند و کارآفرینان بنگلادشی تحولی بزرگ در بازار کار و تولید این کشور ایجاد کرده‌اند. حجم تجارت خارجی این کشور پس از استقرار کسب و کارهای کوچک و متوسط بزرگ‌تر از گذشته شده و امروز بنگلادش یکی از بازیگران تجارت جهانی در حوزه پوشاک به شمار می‌رود. تولید این کشور به دلیل رشد صحیح کارآفرینی و صنایع کوچک رقابت پذیر در تولید، از کمیت به سوی کیفیت تغییر مسیر داده و هم‌اکنون صاحبان صنایع کوچک بر سر ارائه اقلام با کیفیت به بازارهای داخلی بنگلادش و بازارهای جهانی رقابت سختی دارند. دولت بنگلادش نیز با تنظیم سند استراتژیک اقتصادی در حوزه کسب و کارهای کوچک و متوسط راه را برای تبدیل SMEها به واحدهای صنعتی بزرگتر با خدمات صادرات محصول هموار می‌سازد.

مشکلات عمده‌ای که در این سند به عنوان چالش‌های این حوزه مطرح شده مسائلی مانند فقدان فناوری، کمبود حمایت مالی بلندمدت، فقدان نیروی انسانی ماهر، اختلال در ارتباطات و بازاریابی، تحقیق و توسعه، دانش امنیتی، بهداشت و آلودگی‌های زیست محیطی است. بر اساس این سند دولت ملزم به رفع یا کاهش این موانع برای کسب و کارهای کوچک و متوسط شده و باید فضای امنی برای فعالیت کسب و کارهایی از این دست مهیا کند.

بر پایه این سند استراتژیک همچنین دانشگاهیان، ملزم به توسعه فناوری و تربیت نیروی انسانی متخصص برای این حوزه هستند. از سوی دیگر در سند مذکور پیش‌بینی شده است که ظرفیت‌هایی برای سرمایه‌گذاری خارجی مهیا شود تا این صنایع بتوانند با شتاب بیشتری بسوی پایداری حرکت کنند. به همین منظور کارآفرینانی از کشورهایی چون ژاپن، کره جنوبی و هنگ کنگ به بنگلادش دعوت می‌شوند تا علاوه بر انتقال تجربیات خود به صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط در صورت تمایل در این صنایع سرمایه‌گذاری کنند. بر اساس پژوهش‌های صورت گرفته در حال حاضر ۵۵۹۱۶ واحد صنایع کوچک و ۵۱۱۶۱۲ واحد صنایع روستایی به صورت رسمی در بنگلادش فعالیت می‌کنند. تعداد بنگاه‌های متوسط این کشور بین ۲۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ واحد در نوسان است زیرا بسیاری از این واحدهای متوسط مسیرشان به صنایع پایدار بزرگ ختم می‌شود. در بنگلادش SMEها بسیار متنوع و ناهمگون هستند، از صنایع غذایی گرفته تا محصولات الکترونیک، منسوجات و چوب، در این بین پوشاک با سهم ۶۰ درصدی بخش عمده‌ای از بازار کسب و کارهای کوچک و متوسط این کشور را تشکیل می‌دهد. □

بانکداری و خدمات SME در بنگلادش

از آنجا که استراتژی بنگلادش در اقتصاد، توسعه است، سرمایه‌گذاری خصوصی، پرداخت اعتبار، تامین مالی مستقیم و حمایت از صادرات بیشترین خدمات بانک‌های بنگلادشی برای صنایع کوچک و متوسط محسوب می‌شود. به طور مثال، بیش از ۷۰ درصد صاحبان صنایع پوشاک بنگلادشی از سوی بانک‌های این کشور از مسیر تامین مالی و اعتباری تغذیه می‌شوند. از سال ۱۹۸۰ به این سو قوانین بانکی و بانکداری به دلیل تغییر مدل کسب و کار در این کشور بارها و بارها تغییر کرد و امروز از انعطاف ویژه‌ای برای سرمایه‌گذاری خارجی برخوردار است. تسهیل در صادرات از دیگر گزینه‌هایی است که بانک‌های بنگلادشی در هدف گذاری‌های خود انرژی خاصی را معطوف آن ساخته‌اند. یک صنعتگر حوزه پوشاک تنها با ارائه مدارک مربوط به خط تولید و کنترل کیفیت به بانک خود و گرفتن تضمین از یکی از صندوق‌های ضمانتی کسب و کارهای کوچک می‌تواند تا صد درصد میزان تولید را با هدف صادرات به عنوان اعتبار از بانک خود دریافت کند.

از سوی دیگر، با ورود سازمانهای مردم‌نهاد (NGO)ها به حوزه کارآفرینی تسهیلات و خدمات ویژه کارآفرینی برای این گروه از مشتریان بانک‌ها طراحی می‌شود. جالب است بدانید بانک‌های بنگلادشی در تنظیم بسته‌های خدماتی برای کارآفرینان و صنایع کوچک و متوسط دقت زیادی را صرف می‌کنند تا حتی یک مشتری را از دست ندهند. برای بانک‌های بنگلادشی همراهی با SMEها و ارائه خدمت به صاحبان مشاغل کوچک و متوسط به یک بازی برد-برد تبدیل شده است. اغلب بانک‌های این کشور مشاوران مجرب حوزه کارآفرینی را از سایر کشورهایی که تجربیات موفقیت‌آمیزی در این حوزه داشته‌اند استخدام می‌کنند. معمولاً مالزیایی‌ها و ژاپنی‌ها مشاوران این بانک‌ها هستند تا بتوانند طرح‌ها و کسب و کارهای پیشنهادی را به خوبی بررسی کنند و حاشیه ریسک تامین مالی و اعتبار را تا آنجا که امکان دارد کاهش دهند.

در کنار فعالیت بانک‌ها، دولت نیز با پایین آوردن انواع تعرفه‌ها و کارمزدهای صاحبان مشاغل کوچک و متوسط را حمایت می‌کند تا بتوانند وقت و انرژی خود را صرف درست انجام دادن کار خود کرده و مجبور نباشند با بوروکراسی غیر ضروری بر انواع مشکلات غلبه کنند.